

Phong cách báo chí nhà báo Việt Nam: Tính chuyên nghiệp, bản sắc và thách thức chuyển đổi số

ThS. TRỊNH THỊ LAN ANH

Thanh tra Chính phủ; Email: lananhhttp@gmail.com

Tóm tắt: Phong cách báo chí của nhà báo là tổng hòa giữa ngôn ngữ, tư duy, kỹ năng và giá trị nghề nghiệp, thể hiện bản lĩnh chính trị, năng lực sáng tạo và nhân cách xã hội của người làm báo. Nó không chỉ là cách viết hay giọng điệu riêng, mà là hệ thống biểu đạt phản ánh tư tưởng, lập trường và văn hóa nghề nghiệp, bảo đảm thông tin chính xác, khách quan, nhân văn và thuyết phục. Phong cách này hình thành từ sự kết hợp giữa chuẩn mực nghề báo (tính chuyên nghiệp, đạo đức, trách nhiệm xã hội) và cá tính sáng tạo cá nhân, qua đó giúp nhà báo định hình tiếng nói riêng, tạo dấu ấn trong công chúng, đồng thời góp phần khẳng định bản sắc, uy tín và chất lượng của nền báo chí dân tộc trong bối cảnh toàn cầu hóa và chuyển đổi số.

Từ khóa: phong cách báo chí; tính chuyên nghiệp; vai trò xã hội - văn hóa; biến thể phong cách; bối cảnh tác động.

Trong bối cảnh truyền thông toàn cầu đang biến đổi sâu rộng bởi sự phát triển của công nghệ số, trí tuệ nhân tạo và mạng xã hội, hoạt động báo chí không chỉ thay đổi về phương thức truyền tải mà còn trong tư duy và phong cách hành nghề của đội ngũ nhà báo. Phong cách báo chí vì thế được xem như một yếu tố trung tâm, phản ánh bản lĩnh nghề nghiệp, năng lực sáng tạo và giá trị nhân văn của người làm báo trong quá trình kiến tạo, xử lý và truyền đạt thông tin. Mỗi nhà báo, thông qua phong cách riêng, góp phần định hình cách công chúng tiếp nhận, đánh giá và xây dựng niềm tin đối với báo chí.

1. Khái niệm và đặc điểm phong cách báo chí của nhà báo

Theo Dilbar Xadjieva & Djumabayeva Barno (2023), phong cách báo chí của nhà báo là một hệ thống biểu đạt ngôn ngữ đặc trưng của hoạt động truyền thông đại chúng, phản ánh sự kết hợp hài hòa giữa tính chuyên nghiệp, tư duy sáng tạo và bản sắc cá nhân⁽¹⁾. Đặc trưng của phong cách này là sự súc tích, rõ ràng, hấp dẫn và dễ tiếp cận, nhằm bảo đảm việc truyền tải thông tin nhanh chóng, hiệu quả, chính xác và phù hợp với công chúng. Không chỉ là công cụ truyền đạt, phong cách báo chí còn là phương tiện biểu đạt tư tưởng, định hình giá trị, phản ánh văn hóa và thái độ xã hội trong từng tác phẩm⁽²⁾. Còn Ioan Milică (2019), trong bài viết "Proverb and style in Eminescu's journalistic writings" đã chỉ ra chính sự đan xen giữa

ngôn ngữ trang trọng và ngôn ngữ đời thường, giữa thông tin và biểu cảm, đã tạo nên sức hấp dẫn đặc biệt của phong cách báo chí, đồng thời khẳng định dấu ấn nghề nghiệp và cá tính sáng tạo của nhà báo⁽³⁾.

Vũ Quang Hào (2012) khẳng định, phong cách báo chí không bó hẹp, nó không dừng lại ở chức năng thông tin mà mở rộng sang vai trò xã hội và văn hóa, thể hiện khả năng thích ứng với nhiều bối cảnh truyền thông. Nó bao gồm các yếu tố khách quan như quy tắc nghề nghiệp, chuẩn mực đạo đức, và yếu tố chủ quan như quan điểm, lập trường và giọng điệu cá nhân⁽⁴⁾ được thể hiện qua nhiều phương diện như: lựa chọn ngôn ngữ, cấu trúc lập luận, kỹ thuật kể chuyện, phương thức chuyển nghĩa và hình thức diễn đạt. El Universal Reforma (2010) nhìn nhận phong cách báo chí trong môi trường báo chí hiện đại qua việc "cắt lát, chia nhỏ" phân hóa thành các phong cách cụ thể như: phong cách thông tin (nhấn mạnh sự kiện khách quan), phong cách diễn giải (phân tích, lý giải bối cảnh), và phong cách bình luận (thể hiện chính kiến, tư tưởng)⁽⁵⁾. Ngoài ra, Afifah Mior Kamarulbaid và cộng sự (2021) khẳng định, sự phát triển của báo chí trực tuyến và đa phương tiện đã hình thành các biến thể phong cách mới như báo chí dữ liệu, báo chí tương tác, kể chuyện số hay cấu trúc kim tự tháp ngược theo mô hình 5W1H⁽⁶⁾.

Với tác giả Nguyễn Thị Vân Đông (2020), phong cách báo chí còn gắn với nghệ thuật chuyển nghĩa và biểu cảm qua các thủ pháp như ẩn dụ, hoán dụ, châm

biếm, uyển ngữ hay chơi chữ, đặc biệt trong tiêu đề, giúp văn bản ngắn gọn, sinh động, gợi cảm và giàu tính cá nhân⁽⁷⁾. Yulia Brayko & Svitlana Radetska (2022) thì cho rằng sự chính xác, mạch lạc và logic là tiêu chuẩn cơ bản của phong cách, song việc vận dụng sắc thái cảm xúc hợp lý giúp nâng cao hiệu quả thuyết phục và khả năng kết nối với công chúng⁽⁸⁾. Cẩm nang báo chí của tác giả Đinh Thúy Hằng và Tạ Ngọc Tấn nhấn mạnh, phong cách báo chí phải giản dị, trong sáng, dễ hiểu, gắn với đời sống nhân dân, đồng thời phục vụ nhiệm vụ tuyên truyền, giáo dục và đoàn kết dân tộc. Nhà báo cần điều chỉnh phong cách theo đối tượng độc giả, bảo đảm tính chuyên nghiệp, nhân văn và trung thực.

Tổng hợp các quan điểm khoa học, có thể khái quát: phong cách báo chí của nhà báo là sự kết hợp hài hòa giữa ngôn ngữ, kỹ thuật và tư tưởng, thể hiện khả năng truyền đạt thông tin chính xác, logic và biểu cảm, đồng thời phản ánh bản lĩnh chính trị, giá trị văn hóa - xã hội và đạo đức nghề nghiệp. Phong cách này bộc lộ trên các khía cạnh: (1) phong cách lãnh đạo - quản lý báo chí; (2) phong cách sáng tạo tác phẩm; (3) phong cách tổ chức sản xuất sản phẩm báo chí; và (4) phong cách đào tạo - bồi dưỡng báo chí, qua đó góp phần hình thành nền báo chí cách mạng chuyên nghiệp, nhân văn và hiện đại.

Về đặc điểm, trên bình diện chung, phong cách báo chí được nhận diện qua tính chính xác, rõ ràng, nhất quán và ngắn gọn; mọi lựa chọn từ ngữ và cấu trúc câu đều hướng tới mục tiêu truyền tải thông tin trung thực, khách quan, phù hợp với loại hình, chủ đề và nền tảng truyền thông, đồng thời góp phần khẳng định lập trường và hệ giá trị của tòa soạn. Sự chi phối của truyền thống biên tập và văn hóa tòa soạn khiến phong cách báo chí ưu tiên lối viết mạch lạc, hạn chế suy diễn, đặc biệt cẩn trọng khi xử lý các vấn đề nhạy cảm, qua đó bảo đảm độ tin cậy và sức thuyết phục của tác phẩm. Tính chính xác và trung thực giữ vai trò hạt nhân trong hệ giá trị nghề nghiệp, gắn với khách quan, công bằng và trung lập, đồng thời chịu tác động của bối cảnh văn hóa - thể chế xã hội.

Còn ở bình diện riêng, phong cách báo chí được cá tính hóa bởi giọng điệu, lựa chọn ngôn từ, kết cấu lập luận và điểm nhìn sự kiện, cho phép nhà báo thể hiện bản sắc cá nhân trong khuôn khổ chuẩn mực nghề nghiệp. Sự khác biệt này chịu ảnh hưởng của văn hóa tòa soạn, thể loại và môi trường truyền thông, nhưng

vẫn được chuẩn hóa bởi các nguyên tắc như kim tự tháp ngược hay 5W1H. Trong báo chí hiện đại, phong cách riêng gắn với tính minh bạch và trách nhiệm, cân bằng giữa biểu đạt cá nhân và yêu cầu khách quan đa nguyên.

2. Vai trò và ý nghĩa của phong cách báo chí trong hoạt động nghề nghiệp của nhà báo

Phong cách báo chí của nhà báo giữ vị trí trung tâm trong cấu trúc nghề nghiệp báo chí, là cầu nối giữa tư duy nghề nghiệp, đạo đức công vụ và hiệu quả xã hội của thông tin. Trước hết, phong cách báo chí góp phần định hình bản sắc và chất lượng của nền báo chí, tạo nên sự khác biệt giữa các tờ báo, nhà báo và trường phái báo chí. Nó không chỉ là kỹ năng nghề nghiệp mà còn là biểu hiện của giá trị văn hóa, hệ tư tưởng và năng lực phản ánh hiện thực, giúp báo chí trở thành công cụ định hướng dư luận và củng cố niềm tin xã hội. Phong cách chuyên nghiệp giúp duy trì tính chính xác, khách quan, trung thực - ba tiêu chuẩn cốt lõi của nghề báo, qua đó khẳng định vai trò của báo chí như một thiết chế thông tin đáng tin cậy trong đời sống hiện đại.

Về phương diện văn hóa - xã hội, phong cách báo chí tái hiện và phản ánh hệ giá trị của cộng đồng, đồng thời góp phần hình thành thái độ, hành vi và nhận thức xã hội. Mỗi phong cách thể hiện bản sắc văn hóa riêng: từ phong cách Anh-Saxon coi trọng tính khách quan, đến phong cách Pháp đề cao lý luận và biểu cảm, hay phong cách Việt Nam mang tính thần nhân văn, giản dị và gắn bó với đời sống nhân dân. Chính sự đa dạng ấy đã làm giàu thêm cho ngôn ngữ báo chí, mở rộng khả năng biểu đạt và tăng tính hấp dẫn trong quá trình truyền tải thông tin. Ở Việt Nam, theo tư tưởng Hồ Chí Minh, phong cách báo chí còn là phương tiện giáo dục, truyền cảm hứng và gắn kết nhân dân, thể hiện đạo đức, bản lĩnh và trách nhiệm xã hội của người làm báo.

Phong cách báo chí có ý nghĩa đặc biệt trong việc xác lập □tiếng nói thể chế□ của cơ quan báo chí, góp phần xây dựng văn hóa tổ chức, duy trì sự nhất quán giữa mục tiêu chính trị, định hướng nội dung và nhu cầu công chúng. Một phong cách rõ nét giúp cơ quan báo chí định vị thương hiệu, củng cố uy tín và tạo niềm tin công chúng. Ở chiều ngược lại, phong cách thiếu định hướng hoặc thiên lệch có thể dẫn đến khủng hoảng thông tin, làm suy giảm niềm tin xã hội. Do đó, phong cách báo chí là thước đo phản ánh trình độ chuyên nghiệp, bản lĩnh chính trị và khả năng thích ứng của nhà báo, đồng thời là công cụ tự điều chỉnh quan

trọng trong môi trường truyền thông đa chiều.

Đối với bản thân người làm báo, phong cách là yếu tố cấu thành năng lực sáng tạo và uy tín nghề nghiệp. Nó giúp nhà báo làm chủ ngòi bút, xác định giọng điệu, lựa chọn từ ngữ, tổ chức lập luận phù hợp với từng đề tài, đồng thời đảm bảo tính nhân văn, khách quan và trung thực. Phong cách cũng phản ánh khả năng thích ứng của nhà báo trong kỷ nguyên số: từ báo chí dữ liệu, tường thuật đa phương tiện đến tương tác trực tuyến, nơi tính minh bạch, kiểm chứng và giọng điệu cá nhân có trách nhiệm được coi là tiêu chuẩn nghề nghiệp mới. Phong cách báo chí không chỉ là biểu hiện thẩm mỹ hay cá tính sáng tạo, mà là yếu tố cốt lõi định hình bản sắc nghề nghiệp, nâng cao chất lượng truyền thông và góp phần phát triển xã hội dân chủ, nhân văn. Nó khẳng định vai trò của nhà báo như người truyền đạt chân lý, người giáo dục công chúng và người gìn giữ giá trị văn hóa dân tộc - ba trụ cột bền vững của nền báo chí hiện đại.

3. Các yếu tố hình thành và ảnh hưởng phong cách báo chí của nhà báo

Phong cách báo chí của nhà báo không xuất hiện ngẫu nhiên mà được kiến tạo bởi một hệ sinh thái nhân tố đan xen: chính trị - pháp lý, văn hóa - giáo dục, toàn cầu hóa - hội nhập và kỹ thuật - công nghệ. Mỗi nhóm yếu tố vừa đặt khuôn khổ vừa mở không gian sáng tạo, từ đó định hình ngôn ngữ, giọng điệu, chiến lược diễn ngôn và chuẩn mực đạo đức nghề nghiệp.

Thứ nhất, môi trường chính trị - pháp lý quy định trần - sàn cho tự do biểu đạt và trách nhiệm xã hội của báo chí, qua đó chi phối trực tiếp lựa chọn đề tài, thuật ngữ, cấu trúc lập luận và mức độ chủ kiến. Trong các hệ thống chính trị khác nhau, báo chí có thể thiên về tường thuật thư ký hoặc phân tích phản biện; sự khác biệt này phản ánh mức độ dân chủ, cấu trúc quyền lực và cơ chế kiểm duyệt của từng quốc gia. Ở Việt Nam, báo chí vận hành trong định hướng của Đảng và Nhà nước, nhấn mạnh tính tư tưởng, tính nhân dân và trách nhiệm xây dựng đồng thuận xã hội; phong cách vì vậy kết hợp giữa chuẩn mực chính trị và nghệ thuật ngôn từ, hướng tới thuyết phục, giáo dục và cổ vũ. Khung pháp lý lại là hành lang vừa bảo đảm quyền tác nghiệp, vừa ràng buộc nghĩa vụ: chống vu khống, bảo vệ đời tư, bản quyền, minh bạch và kiểm chứng, nhờ đó định hình phong cách chuyên nghiệp - khách quan - có trách nhiệm. Các cơ chế pháp lý minh bạch, công bằng còn

khuyến khích sự độc lập và tính sáng tạo, giúp phong cách đa dạng hơn mà vẫn giữ vững chuẩn mực.

Thứ hai, môi trường văn hóa và giáo dục cung cấp nền giá trị và công cụ nghề nghiệp. Văn hóa thẩm thấu vào ngôn ngữ báo chí qua lối ví, ẩn dụ, hoán dụ, chơi chữ, cách đặt tiêu đề; sự khác biệt vùng miền - dân tộc - tôn giáo đòi hỏi diễn đạt tinh tế, dung hợp để tránh xung đột giá trị. Ở Việt Nam, truyền thống giản dị, trọng nghĩa, giàu tính nhân văn ảnh hưởng sâu sắc đến phong cách, được thể hiện sinh động qua các tấm gương như Huỳnh Thúc Kháng và Hồ Chí Minh với lối viết gần gũi, mạch lạc, dễ nhớ, gắn với đời sống nhân dân. Giáo dục báo chí, về phía mình, rèn luyện cấu trúc câu ngắn, giọng chủ động, tư duy chính xác - tức thời, qua đó tạo thói quen diễn đạt rõ ràng, giảm nhiều ngữ nghĩa và củng cố tính khoa học của phong cách. Chương trình đào tạo hiện đại còn trang bị năng lực dữ liệu, kể chuyện đa nền tảng, SWIH, và ý thức đạo đức - xã hội, giúp nhà báo phát triển phong cách cân bằng giữa kỹ thuật và nhân văn. Khi giáo dục thiên kỹ thuật hoặc khách quan máy móc, phong cách dễ cứng nhắc; ngược lại, đào tạo tích hợp phê phán và thực hành sẽ khơi mở sáng tạo trong khuôn khổ kỷ luật xác minh.

Thứ ba, toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế làm gia tăng giao thoa phong cách (đặc biệt ảnh hưởng của mô hình Anh - Mỹ), đồng thời đặt ra yêu cầu giữ bản sắc dân tộc trong khi tuân thủ chuẩn mực nghề nghiệp quốc tế. Các hãng tin và nền tảng toàn cầu định hình tiêu chí ngôn ngữ, tiêu chọn tin, cách trình bày; nhà báo cần năng lực chuyển dịch - chuyển thể để vừa hợp chuẩn quốc tế, vừa phù hợp văn hóa tiếp nhận trong nước. Quá trình này tạo sức ép cạnh tranh nhưng cũng mở rộng biên độ sáng tạo và chuẩn mực minh bạch, kiểm chứng.

Thứ tư, môi trường kỹ thuật và công nghệ tái cấu trúc quy trình sản xuất - phân phối - tiếp nhận tin tức, khiến phong cách trở nên đa phương tiện, tương tác và dựa trên dữ liệu. Nhà báo phải làm chủ video, đồ họa, podcast, phân tích dữ liệu, hiểu hành vi người dùng để thiết kế diễn ngôn phù hợp nền tảng; ngôn ngữ vì thế xu hướng rút gọn, trực tiếp, tăng tính khẩu ngữ, nhưng vẫn cần giữ chiều sâu và kỷ luật kiểm chứng nhằm tránh sa vào giật gân. Sự tham gia của công dân - người dùng khiến ranh giới tác giả/độc giả mờ đi, buộc phong cách minh bạch hơn, đối thoại hơn, song cũng chịu áp lực lớn về độ tin cậy.

Tổng hợp lại, phong cách báo chí của nhà báo là kết quả tương tác động giữa khuôn khổ chính trị - pháp lý, nền giá trị văn hóa-giáo dục, dòng chảy hội nhập và hạ tầng công nghệ. Khi các yếu tố này được cân bằng, phong cách sẽ vừa mang bản sắc, vừa đạt tính chuyên nghiệp, minh bạch và hiệu quả xã hội - những tiêu chí cốt lõi của báo chí hiện đại.

4. Các loại phong cách báo chí điển hình

Phong cách báo chí của nhà báo phản ánh sự kết hợp giữa kỹ năng nghề nghiệp, tư duy sáng tạo và bản sắc cá nhân, thể hiện qua những mô hình phong cách điển hình được định hình trong lịch sử và thực tiễn báo chí hiện đại. Mỗi loại phong cách không chỉ gắn với chức năng thông tin mà còn mang đặc trưng riêng về ngôn ngữ, cấu trúc và giọng điệu, góp phần định vị vai trò xã hội của báo chí và xây dựng niềm tin công chúng.

Một là, phong cách thông tin là loại hình cơ bản nhất, tập trung vào việc truyền đạt sự kiện một cách khách quan, chính xác và ngắn gọn. Nó chú trọng vào dữ kiện hơn là bình luận, giúp công chúng nắm bắt nhanh nội dung cốt lõi của sự việc. Phong cách này tuân thủ nguyên tắc 5W1H, sử dụng cấu trúc kim tự tháp ngược, đặt thông tin quan trọng lên đầu bài để bảo đảm tính rõ ràng, minh bạch và hiệu quả truyền thông.

Hai là, phong cách diễn giải hướng đến việc lý giải, phân tích nguyên nhân và bối cảnh của hiện tượng. Nhà báo sử dụng giọng điệu trung dung, lập luận logic và ngôn ngữ chuẩn xác nhằm mở rộng chiều sâu thông tin, giúp người đọc hiểu bản chất vấn đề. Đây là phong cách phổ biến trong báo chí phân tích và bình luận, phù hợp với các chuyên đề về chính trị, kinh tế, xã hội hoặc văn hóa.

Ba là, phong cách bình luận chính luận mang tính chủ kiến rõ nét, thể hiện tư tưởng và lập trường của người viết hoặc tòa soạn. Phong cách này đề cao tư duy phản biện, khả năng thuyết phục và năng lực định hướng dư luận. Ngôn ngữ được lựa chọn kỹ lưỡng, có sắc thái biểu cảm và giàu sức gọi, giúp tác phẩm báo chí trở thành công cụ tư tưởng hiệu quả, đặc biệt trong báo chí chính luận cách mạng Việt Nam.

Bên cạnh ba loại phong cách truyền thống trên, báo chí hiện đại còn phát triển các phong cách mới thích ứng với môi trường truyền thông số. Phong cách báo chí dữ liệu khai thác biểu đồ, đồ họa, và dữ liệu định lượng để gia tăng tính khách quan và minh bạch trong truyền tải thông tin. Phong cách tường thuật sử dụng yếu tố kể chuyện, cảm xúc và nhân vật để tái hiện đời

sống, giúp người đọc hòa mình vào câu chuyện. Phong cách tương tác tận dụng đa phương tiện, video, đường link và yếu tố clickbait để tăng cường sự tham gia và phản hồi từ công chúng. Những phong cách này biểu hiện xu hướng chuyển dịch từ báo chí tuyến tính sang báo chí đa nền tảng, đề cao trải nghiệm người dùng và tính cá nhân hóa nội dung.

Ngoài ra, phong cách báo chí còn được thể hiện qua thủ pháp ngôn ngữ nghệ thuật như ẩn dụ, hoán dụ, châm biếm, uyển ngữ hoặc chơi chữ - đặc biệt trong tiêu đề - giúp tác phẩm sinh động, giàu cảm xúc và thể hiện dấu ấn cá nhân. Ở Việt Nam, theo tư tưởng Hồ Chí Minh, phong cách báo chí giản dị, trong sáng, dễ hiểu nhưng không khô khan, gắn liền với tinh thần phục vụ nhân dân và lý tưởng cách mạng.

Từ thực tiễn quốc tế, phong cách còn mang tính khu vực và văn hóa. Ví dụ, báo chí Anh - Mỹ thiên về phong cách thông tin và khách quan, báo chí Pháp - Đức chú trọng lý luận và phản tỉnh, trong khi báo chí Việt Nam kết hợp truyền thống dân tộc với định hướng chính trị - xã hội để tạo nên phong cách báo chí cách mạng nhân văn, gần gũi và mang tính giáo dục cao.

Tổng hợp lại, các phong cách báo chí điển hình tạo thành hệ thống biểu đạt đa dạng nhưng thống nhất ở mục tiêu chung: truyền tải sự thật một cách chính xác, logic, nhân văn và sáng tạo. Sự linh hoạt trong vận dụng các loại phong cách giúp nhà báo thích ứng với bối cảnh truyền thông hiện đại, đồng thời khẳng định bản sắc cá nhân và vai trò xã hội của nghề báo.

5. Phong cách báo chí của nhà báo Việt Nam trong bối cảnh hiện nay

Phong cách báo chí của nhà báo Việt Nam hiện nay được kiến tạo trong giao điểm của chuyển đổi số, khuôn khổ chính trị - pháp lý và truyền thống báo chí cách mạng. Về phương diện chính trị - xã hội, báo chí tiếp tục vận hành trong định hướng của Đảng và Nhà nước, nhấn mạnh tính tư tưởng, tính nhân dân và trách nhiệm xây dựng đồng thuận; vì vậy phong cách viết đề cao tính chính xác, trung thực, khách quan, đồng thời bảo đảm vai trò giáo dục, thuyết phục và cổ vũ. Hành lang pháp lý hiện hành khẳng định tự do báo chí đi liền trách nhiệm, yêu cầu tuân thủ chuẩn mực đạo đức, bảo vệ đời tư, chống vu khống và minh bạch nguồn tin; điều này định hình phong cách chuyên nghiệp, có kiểm chứng và có trách nhiệm xã hội.

Trong môi trường số, phong cách báo chí Việt Nam

ngày càng "đa phương tiện hóa" kết hợp văn bản - hình ảnh - dữ liệu - video, áp dụng cấu trúc kim tự tháp ngược và nguyên tắc 5W1H để bảo đảm tính rõ ràng, đồng thời mở rộng hai khuynh hướng nổi bật là báo chí dữ liệu và kể chuyện tường thuật nhằm tăng chiều sâu nhận thức và mức độ nhập vai của công chúng. Sự tham gia tích cực của công chúng trên mạng xã hội khiến phong cách phải minh bạch hơn, tăng đối thoại, cá nhân hóa giọng điệu nhưng vẫn giữ kỷ luật kiểm chứng để chống tin giả và thiên vị. Các hướng dẫn phong cách biên tập được công bố công khai bởi nhiều tòa soạn giúp thống nhất ngôn ngữ, giảm rủi ro định danh sai hoặc từ ngữ gây tranh cãi, qua đó củng cố "tiếng nói thể chế" và uy tín tòa soạn.

Truyền thông văn hóa - tư tưởng tiếp tục để lại dấu ấn rõ nét trong lựa chọn từ vựng, giọng điệu và chiến lược diễn ngôn. Theo tư tưởng Hồ Chí Minh, phong cách báo chí giản dị, trong sáng, dễ hiểu vẫn là chuẩn mực: viết cho số đông, gần gũi nhưng không giản lược tư duy, mạch lạc mà không cộc lốc, tôn trọng sự thật và vì lợi ích nhân dân. Trên nền tảng đó, các thủ pháp ngôn ngữ như ẩn dụ, hoán dụ, uyển ngữ, châm biếm, chơi chữ tiếp tục được vận dụng tiết chế để tăng sức gợi, nhất là ở tiêu đề, nhưng cân cân bằng với chuẩn xác ngữ nghĩa nhằm tránh giật gân. Đồng thời, phong cách hiện nay thể hiện sự linh hoạt giữa trang trọng và khẩu ngữ, giữa thông tin và biểu cảm, để vừa đáp ứng nhịp nhanh của môi trường số vừa duy trì tính mạch lạc, logic và khả năng đọc hiểu cao.

Ở tầm tổ chức, phong cách là công cụ định vị thương hiệu tòa soạn: lựa chọn giọng điệu (phân tích, điều tra, nhân văn), cấu trúc bài (kim tự tháp ngược, phản tư), và mức độ chủ kiến (thông tin - diễn giải - bình luận) phù hợp đối tượng mục tiêu, nền tảng phân phối và chiến lược nội dung. Sự đa dạng hóa sản phẩm số, từ bản đồ dữ liệu đến longform đa phương tiện, yêu cầu nhà báo Việt Nam gia tăng năng lực liên phương tiện, hiểu hành vi người dùng và chuẩn hóa quy trình kiểm chứng đa nguồn. Mặt khác, thương mại hóa và cạnh tranh lượt xem có thể đẩy phong cách lệch sang giật gân; do đó việc duy trì các trụ cột đạo đức - khách quan - công bằng là điều kiện tiên quyết để bảo toàn uy tín cá nhân và tập thể.

Phong cách báo chí của nhà báo Việt Nam trong bối cảnh hiện nay là sự hòa quyện giữa bản sắc cách mạng - nhân văn với chuẩn mực nghề nghiệp quốc tế

và năng lực số. Một phong cách tối ưu cần hội đủ: (i) chuẩn xác, khách quan, minh bạch trong thông tin; (ii) giản dị, mạch lạc, hướng đến công chúng rộng rãi; (iii) linh hoạt đa nền tảng, biết kể chuyện và sử dụng dữ liệu; (iv) tự điều chỉnh trước sức ép thương mại hóa để gìn giữ đạo đức và trách nhiệm xã hội. Đây là căn cứ để báo chí Việt Nam vừa giữ gìn "tiếng nói thể chế" vừa kiến tạo niềm tin công chúng trong kỷ nguyên truyền thông mở.

Như vậy, phong cách báo chí cá nhân đóng vai trò quan trọng trên bốn bình diện: nền báo chí, cơ quan báo chí, người làm báo và công chúng. Nó định hình bản sắc và uy tín của nền báo chí, tạo tiếng nói riêng cho tờ báo, đồng thời giúp nhà báo xây dựng danh tiếng và khẳng định năng lực chuyên môn cùng bản lĩnh chính trị. Với công chúng, phong cách nhân văn, khách quan và giản dị góp phần củng cố niềm tin xã hội và phát triển nhân cách công dân. Yếu tố chi phối phong cách bao gồm môi trường chính trị-pháp lý, văn hóa - giáo dục, kinh tế, toàn cầu hóa và công nghệ. Chính trị định hướng tự do báo chí và ngôn ngữ biểu đạt; văn hóa tạo nền tảng giá trị và thẩm mỹ; giáo dục định hướng tư duy và đạo đức nghề nghiệp; trong khi toàn cầu hóa và kỹ thuật số mở rộng không gian sáng tạo nhưng cũng yêu cầu minh bạch, trách nhiệm xã hội và khả năng thích ứng công nghệ. Sự kết hợp này giúp phong cách báo chí Việt Nam vừa linh hoạt, hiện đại vừa giữ vững cốt cách nhân văn./.

(1), (2) Dilbar Xadjieva & Djumabayeva Barno (2023), "Language Peculiarities of Journalistic Style," *International Scientific Journal*, 1.

(3) Ioan Milică (2019), "Proverb and Style in Eminescu's Journalistic Writings," *Diacronia*.

(4) Vũ Quang Hào (2012), *Ngôn ngữ báo chí*, 6 ed., Nhà xuất bản Thông tấn, Hà Nội.

(5) El Universal Reforma (2010), "Géneros Periodísticos y Estilo Temático de los Periódicos Mexicanos," *Estudios sobre las Culturas Contemporáneas*, 16(32), tr. 63-105.

(6) Afiqah Mior Kamarulbaid et al. (2021), "The Role of Journalistic Style Transformation in the Development of News Literacy," *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 11(10), tr. 1064-1078.

(7) Nguyễn Thị Vân Đông (2020), "Tất cả trong các tiêu đề báo chí tiếng Anh và tiếng Việt," *Tạp chí Khoa học - Trường Đại học Mở học*, *Tạp chí Ngôn ngữ & Đời sống*, 7(237), tr. 7-11.

(8) Yulia Brayko & Svitlana Radetska (2022), "Neologisms in the Texts of Journalistic Style," *Humanities Science Current Issues*, 3, tr. 17-22.